

KRÖNIKA ÖVER
GREVARNA
AV ANJOU

LARS BÄGERFELDT

Krönika över grevarna av Anjou

Skriven av en munk i Anjou

Lars Bägerfeldt

Krönika över grevarna av Anjou. Skriven av en munk i Anjou.
Översättning och red.: Lars Bägerfeldt.

Originaltitel: GESTA CONSULUM ANDEGAVORUM

FÖRORD

Denna skrift är en översättning av en bok som är skriven i början av 1100-talet av en till namnet okänd munk. Berättelsen sträcker sig fram till år 1040 när Fulko Nerra dog. Bland deras ättlingar finns kungar av bland annat Jerusalem och England. I övrigt handlar det mest om händelser i landskapen runt Loiredalen i nordvästra Frankrike.

Jag har inte översatt den för att dess historiska värde som källskrift kanske är så stor, utan för att den visar vad man på den tiden ville betona och hur man ville att eftervärlden skulle minnas dem.

Falköping 2009-01-01
Lasse Bägerfeldt

© Falköping 2009.

Omslag: Folko Nerras 31 meter höga borgtorn i Loudun i Frankrike

GENEALOGISKA UPPGIFTER

Det antyds i följande krönika att Maurice, var far till Fulk Nerra. Genealogisk forskning har visat att Fulk Nerra var son till Geoffrey gråmantel.

Namnet Fulk kan också stavas Fulko och Folke. Geoffrey är detsamma som Godfred.

Torquatus / Tortulf

→ Tertullus

Tertullus (d. 877) = g.m. = Petronilla (släkt med hertigarna av Burgund)

→ Ingelger, Fulk (d. efter 905)

Ingelger (c:a 840 -888) = g.m. = Aelindis / Adelais (av förnäm släkt från Tours och Orleans)

→ Fulk den röde

Fulk le Roux (den röde) (c:a 870 -941/942) = g.m. = Roscilla (dotter till Warnerius, greve av Loches, som var son till Adelaudes)

→ biskop Guido, Ingelger, Fulk den gode, Adela, Roscilla

Fulk le Bon (den gode) (c:a 920 - 958) = g.1.m. = Gerberga av Vienne/Maine; = g.2.m. = NN av Blois

→ 1.) Geoffrey, biskop Guido, Drogo, Adelaide

Geoffrey grisezonelle (gråmantel) (c:a 938 -987) = g.1.m. = Adele av Meaux; = g.2.m. = Adelais

→ 1.) Fulk Nerra, Geoffrey, Ermengarde, Gerberga

→ 2.) Maurice

Maurice (c:a 980 -1012) = g.m. = NN, dtr till konsul Haimo av Saintonge, brorsdotter (eller systerdotter) till greve Raymond av Poitou

Fulk Nerra (den svarte) (c:a 972 -1040) = g.1.m. = Elisabeth av Vendome; = g.2.m. = Hildegard

→ 1.) Adela

→ 2.) Geoffrey martel (1005-1060), Ermengard

Innehåll

Krönika över grevarna av Anjou.....	6
Prolog.....	6
Om Tertullus.....	7
Om Ingelgerius	9
Om Fulk den röde	10
Om Fulk som hade tillnamnet den gode.....	12
Krönika över Geoffrey gråmantel.....	13
Krönika över konsul Maurice	19
Om Fulk Nerra	20

Krönika över grevarna av Anjou

Prolog

Sedan jag förhoppningsvis gjort klart de ting som är nödvändiga att känna till angående kungarna av Frankrike, nödvändiga både för det föregående arbetet och särskilt för det som följer, ska jag nu förklara i detalj, kort och passande med få ord så gott jag kan, de händelser som berör grevarna av Anjou vilka jag funnit nedtecknade i en ordning och med en obildad stil. Eftersom vårt liv är kort måste vi återge så länge som möjligt minnena av dem vars dygd är utmärkt och evig. Sedan militär tapperhet går vidare från toppen av fysiska och andliga förtjänster, har det blivit vanligt att överföra det välbetänkta styrelseskicket i de antika städerna, från mindre dugliga ledare till några av de allra bästa. Därför, under Karl den skalliges tid, kom en del nya män som inte hade hög rang, vilka var mer benägna till goda dåd än ädlingarna och upphöjdes till positioner med makt och högt anseende. Dessa män, som han såg törstade efter krigisk ära, lät han utan att tveka utsättas för faror och låta ödet få avgöra striderna. Det var också i dessa dagar som män av urgammal härstamning, med många porträtt av förfäder, gjorde dem stolta snarare på grund av deras dåd än sina egna. Dessa män, närhelst de fick en betydande plats eller position, valde en ofrälse person som berättade för dem hur de skulle sköta sitt arbete. När kungen beordrade dem att ge kommandot till andra, letade de efter någon som kunde befalla över dem. Så, från hela styrkan av ädlingar hade kung Karl bara några få med sig. Till de nya männen erbjöd han vänligt allt krigsbyte och jordagods erhöll de genom riskfulla ansträngningar. Från dessa män framträdde Tertullus, och från honom härstammar grevarna av Anjou. Han visste hur man sårar en fiende, sover på bara marken, står ut med hunger, genomlider vinter och sommar med samma uthållighet, och inte fruktar någonting annat än ett dåligt rykte. Genom att bland annat göra dessa saker, har det sagts att han bringade adlig börd till sig själv och sina ättlingar. Beträffande hans fader vill jag påstå att det var otvivelaktigt. Jag bönfäller läsaren att sätta tro till mina ord, och att inte tro att det jag skrivit är osant.

Om Tertullus

Det var en man i galliska Armorica (Bretagne) som hette Torquatius, vars släkt sedan länge var fördriven från Armorica av bretonerna (britterna) på order av kejsar Maximus. Denne man fick det förvanskade namnet Tortulfus av bretonerna som var okunniga om det riktiga användandet av det gamla romerska namnet. Det är som Karl den skallige drev ut nordmännen från Anjou, och från hela sitt rike, gjordes denne man till skogvaktare över skogen med namnet Koltrastens näste. Så som många återger historien levde hans släkt under lång tid i skogen trots motståndet från bretonerna. Denne man var en landsman som hade växt upp i Pagus Redonicus, en plats i sydvästra Bretagne, och som levde på jakt och överflödet av vilt. Sådana män kallades av bretonerna för birgi, medan vi franker kallar dem jägare. Det finns också andra som tror att han levde i en by med bönderna i Redon. Vilket av detta som är mest exakt är inte viktigt, eftersom de som framför denna berättelse inte är särskilt oeniga. Vi har ofta läst om senatorer som arbetat på fälten och blivit undanryckta sedan de blivit kejsare. Denne man, som redan var stor genom sin födsel och som hade ett gammalt vapen, skicklig och utövare av dygder, frambringade underbara frukter. Kunskapen om hur man lever sitt liv väl och minnet av hans goda dåd var ytterst angenäm för honom.

Denne man bringade fram Tertullus, och han räknas i de forna genealogierna som den förste av sin släkt som var greve av Anjou. Det är känt att denne Tertullus, en man med skarpt förstånd, besegrade sitt eget öde och förändrade omständigheter på grund av storleken av hans ande. Han började att begära större ting för sig själv och vågade att bemöda sig för det. Vid denna tid när Karl den skallige, son till Ludvig och brorson (*Anm. Detta är fel. Ska vara sonson.*) till Karl den store, blev kung trodde man inte att hans regering skulle bli så lång. Tertullus lämnade begränsningarna som fanns i hans faders lantegendom, och förlitande sig på sina egna tillgångar, önskande att kunna uträtta mer själv, kom från de västra regionerna till Frankrike på ett anständigt sätt och gick för att bära vapen i kungens härstyrka. Vid denna tid var det även många andra, väl medvetna om sin egen krigiska styrka och längtande efter ära och beröm samt hoppades att förbättra för sig själva genom sin styrka, vilka sammanstrålade från många olika distrikt och som kom för gåvorna i den kungliga frikostigheten samt eggades av möjligheten att avancera.

När kung Karl efter lång oenighet och hårda strider, som utkämpats mot sina egna bröder, utgick som segrare sökte han efterlikna sin farfaders uppriktighet, ära och överlevare av många strider. I annat fall hade han inte kunnat fylla tomrummet, och då hade livets korthet inte uppmärksammat honom. Han skyndade sig att ordna upp, med en underbar vishet och godhet, alla de onda

ting som hade drabbat kungariket och republiken under de tidigare striderna med sina bröder. Han hade slagit ner tyrannen från Nominöe, en oäkta kung hos bretonerna, sedan den senare redan var kraftfullt bekämpad av Guds vilja och hans helgon, särskilt av biståndet från Sanct Florentius. Han tämjde även förräderiet hos många andra fiender. För Gud, ärofull och förunderlig genom sina helgon visade sig vara ännu mer ärofull och förunderlig när han arbetar genom dem.

Karl pressade också tillbaka fientligheten hos normanderna, en fientlighet som de först hade ödelagt, sedan våldsamt behärskat, den ytterkant av vårt rike av Gallien som sträcker sig upp mot Oceanen. Han hämnades deras våldsamhet och minskade deras makt tills den inte var något längre. För den skull flockades många soldater kring honom från alla håll. Dessa män tog han till sig och behöll dem som något dyrbart, och vemhelst han högaktade över de andra ärade han och prisade honom för hans styrka och trohet.

Bland dessa män höll han Tertullus högt, han som vi just berör, för hans meriter och gav honom en hustru och en del av förläningen av borgen Landonense, och han gav honom en lantegendom som ordnats genom andra landområden, både i Gâtine och på andra platser i Frankrike. Men vid denna tid avbröts kungen och en större del av hans underlydande av en plötslig förstörelse av hans kungarike, innan freden och återuppbyggandet som han hade föreställt sig hade blivit fullbordad, i enlighet med Guds tillåtelse, i vars hand all makt och alla kungariken ligger, och han blev tagen från dessa angelägenheter genom en för tidig död. Det bringade en katastrof över Frankrike som skulle vara under lång tid.

Han lämnade en son efter sig, arvinge till kungariket och han kallades Ludvig, ett namn som han hade fått efter sin farfader. Han var oerhört underlägsen sin fader och farfader i karaktären, och dessutom gentemot alla sina kungliga förfäder. Han levde ett så fåfängt liv att hans slöhet gav honom tilltalsnamnet Göra-Ingenting. Under denna tid av hans eländiga styre kom normanderna och en del andra män med ett ont och tyranniskt sinnelag, vilka hade återfått sin styrka, och flammade upp i illvilja igen, samt rumlade om under en lång tid i ett land berövad sin härskare. Normanderna hade ordentligt och grymt överträffat gränsen för deras tidigare invasion och plundring, avfolkat Neustria och Aquitanien genom stöld, mordbrand och mord.

Om Ingelgerius

Vid denna tid när Tertullus hade dött i Frankrike stannade hans son, Ingelgerius vid namn och som var född under Karl den skalliges tid, kvar i samma position som hans fader hade haft. För Tertullus hade tagit sig en högättad hustru, Petronilla som var släkting till hertigarna av Burgund, och som hade fött honom en son. Denne man (Ingelgerius) blev gjord till riddare i närvaro av den nämnde Ludvig. Denne yngling var kvick, den bästa av riddarna, och inte bara sin faders jämlike vad gällde styrka utan även hans överman. Han förvärvade många gods och utförde djärva och vågade bragder. Även när han var ung, när en viss ädel matrona (äldre gift kvinna), som var hans gudmor och en av invånarna i Gâtine, falskeligen hade blivit anklagad för äktenskapsbrott av sina fiender, som önskade - på grund av beskyllningarna av hennes brott - att de skulle kunna lägga beslag på hennes gods, försvarade och friade han henne genom ett fastställt slag mot hennes anklagare. När han hade gjort det blev han omåttligt älskad av alla i hennes familj, men också av alla ädlingar som jämrade sig över vanhedrandet av denna ädla kvinna, och på så vis kom hans egendomar runt sin faders borg i Landonense att utökas ordentligt.

Efter detta gav kungen honom grevskapet (viscount) över staden Orleans som prebende (underhåll). Senare, efter att ha blivit det kungliga ombudet vid staden Tours, försvarade han den bygden på ett kraftfullt sätt mot nordmännen. Två ädlingar och präster i Tours, Adalaudus och Raino, vilka var bröder som var födda i en förnäm familj och medborgare i staden Orleans, skänkte till Ingelgerius som utövade sin tjänst på ett förståndigt och rättvist sätt, deras brorsdotter (eller systerdotter) Aelindis som brud, och förde över sina egna gods tillsammans med hennes genom kungens och ädlingarnas godkännande, samt lösöre som hade kommit i deras ägo i trakten av Tours och Orleans genom lagligt arv. Deras förfäders gods var vid Amboise, en liten stad nära ruinen av en gammal borg på en bergstopp vilken tidigare hade förstörts genom nordmännens knep och lister. Genom prästernas begäran återuppbyggdes borgen av Ludvig och befästes för Ingelgerius. Dessa präster upplät för honom, genom sin rekommendation, även halva grevskapet som låg under staden Angers, eftersom det var en annan greve i Anjou, på andra sidan Mayenne. Men varje del av detta territorie led av såväl nordmännens som bretonernas attacker och hade förvandlats till ett stort ödeland tillsammans med staden. Sedan kungen och de två biskoparna samt de övriga prästerna i Frankrike, vilka hade blivit tvingade av kungen, förlagt garnison i staden, blev alla medtagna av att försvara den. Ingelgerius, vars styrka de alla förtröstade sig på, rustade sig mot marodörerna för att försvara staden och regionen, och blev då gjord till greve. De saker

han sedan uträttade var inte mindre än vad man hade hoppats på. Han utkämpade många krig och vann stora segrar över fienden.

Under en lång tid, så länge han levde, vände han bort raseriet hos dem som växte sig feta och upprättade fred i Anjou, förutom i området på andra sidan Mayenne. Han rekommenderade Amboise till Robert, son till Haimo, en stark man och en som var hans förtroigna. Denne man ansvarade för en del av befästningen på grund av arv, och han var Ingelgerius vasall. Mitt under denna angelägenhet dog Ingelgerius, och hans son Fulk, med smeknamnet Röde, efterträdde honom.

Om Fulk den röde

Vid hans faders död, i kung Ludvigs tid, blev hertig Hugo av Burgund tillkallad och vald genom det allmänna rådet i Frankrike att bli livvakt till Ludvigs son Karl, som ännu var barn och oförmögen att regera kungariket sedan kung Ludvig själv blivit svag genom en sjukdom. Hugo var pojakens släkting på sin moders sida, enligt vad historierna berättar. Denne Hugo, en man som är nämnbar för sin trohet och dygd, var mer lämplig för denna vakthållning än vad den föregående prinsen (av Burgund) hade varit, och han hoppades och önskade att förvaltningen av denna skyldighet skulle medföra befrielsen av sitt eget land. Hade längden på hans eget liv medgivit det, hade det säkert blivit så. Han tog upp det med kristen hängivenhet och trohet, den makt som på den tiden kallades abbacomes (en greve som även är abbot och styr ett kloster), som senare blev omvandlad av hans efterträdare till det mer arroganta ordet "hertigdöme", varpå prinsen (av Burgund, dvs han själv) mottog en del av de kungliga godsens ersättning för sitt arbete. Så blev det också genom biskoparnas och ädlingarnas försorg i hela riket och de gav honom Neustria med den unge kungen Karls samtycke. Detta namn (Neustria) omfattade allt land mellan floderna Loire och Seine, från områden mellan Paris och Orleans ner till oceanen. När detta landområde hade givits till honom som en helhet, tillsammans med dess städer och grevskap, bara undantaget stiftens vilka behölls som en del av den kungliga förvaltningen, ville han stärka entusiasmen hos sina grevar och andra ledande män att vilja försvara området. Av denna orsak berikade han dem med utmärkelser och belöningar.

Denne man skänkte hela grevskapet av Anjou, vilket tidigare hade blivit delat, till Fulk den röde, och de var förenade med varandra genom släktskap via Fulks moders släkt, såsom det har berättats för oss. Han skänkte honom också klostren Sanct Aubin och Sanct Lézin, vilka båda i ett tidigare skede

hade lagts under kunglig besittning. Allt detta gav Karl den enfaldige, son till Ludvig, till honom. (*Anm. Här följer ett långt stycke där Fulk den röde beskrivs med ord som är hämtade från Gaius Sallustius Crispus [Sallusts] arbete om Catiline - Bellum Catilinae - en bok som handlar om helt andra personer.*)

Denna Fulk tog sig sedan en ädel hustru från grevskapet i Tours, vid namn Roscilla och hon var dotter till Warnerius som vid den tiden ägde tre borgar i Touraine vilka kallades Loches, Villentrasti och Haia. Två av dessa skulle Fulk senare förvärva genom orätta medel. Denne Warnerius, vars dotter Fulk hade gift sig med, var son till Adelaudes och det var till honom som Karl den skallige hade givit Loches.

Denna Fulk levde ett långt liv och såg sina söner växa upp till ett vuxet liv. En av dem, vid namn Guido, som hade blivit biskop av Soissons genom abba-comes Hugh, gjorde en del egendomliga saker, men också en särskilt ädel och enastående bragd. Karl den enfaldige, som var den kvarvarande sonen till Ludvig, hade blivit tillfångatagen av nordmännen. Guido erbjöd sig själv som gisslan i Karls ställe och befriade honom från hans fångenskap. Fulk den röde hade en annan son, vid namn Ingelgerius, en stark och krigisk yngling. När han gjorde motstånd mot nordmännen utkämpade han flera enastående slag. Genom dessa män blev han tillfångatagen och dödad, och han förlorade därmed ljuset av sin ungdom. Fulk den röde hade en tredje son, yngre än de andra, som vi ska berätta mer om senare. När Fulk den röde hade uppnått hög ålder och nordmännens angrepp mildrats något, kände han dödens närhet efter det att ljuset i hans ögon hade veknat, och blev plötsligt slagen och ångerfull över omåttligheten i sitt liv, för det sägs att han var en svag man rörande omoraliskheten i sina laster. Genom herren Hervej, biskop av Angers, en religiös och gudfruktig man, fick han syndernas förlåtelse inför Gud, för sitt sonande testamenterade han hela sin förmögenhet till de fattiga och gav som evig allmosa till klostren i Sanct Aubin och Sanct Lézin, vilka båda hade klerker boende hos sig för stunden, det utsökta godset Chiriacum som ligger vid Loire [år 929-930]. Klerkerna vid Sanct Martin i Angers blev efter denna donation tilldelade en sjättedel av avkastningen från godset av de andra två församlingarna. (*Anm. Händelsen med kungens fångenskap handlar om Ludvig IV och inte Karl den enfaldige. Detta hände år 945.*)

Om Fulk som hade tillnamnet den gode

Sedan dessa händelser hade inträffat och Fulk den röde hade dött efterträddes han av en annan Fulk som var hans yngste son och som hade tillnamnet den gode, för man kan läsa att han (Fulk den röde) hade tre söner. Det var biskop Guido, Ingelgerius och denna nämnda Fulk. Han hade ett fredligt, lugnt och vänligt temperament. Denna den bäste bland män föredrog att höra sina egna dåd bli prisade, än att läsa upp andras dåd. Han utvecklade sina goda egenskaper både i fred och i krig. En känsla av rättvisa, en stor endräkt och inte minst begär kännetecknade honom. Han utkämpade inga krig eftersom man redan hade skapat fred med nordmännen i hans tid. För sakens skull hade deras hertig Rollo blivit döpt med alla sina män, sedan Hertig Hugo och Frankrikes kung hade garanterat dem det land som de hade överfallit och hållit fram till den tiden, och i gengäld svor nordmännen att de skulle tjäna Frankrike och behålla freden. Rollo hade blivit en katolsk kristen och tog Gilla till hustru, som var dotter till Karl den enfaldige, och började kalla det land som hade blivit givet till honom för Normandie. Vidare skattelades bretonerna (boende i Bretagne) under dessa nordmän, på kungens och hertigens order. Dessa bretoner kunde på grund av det förräderi som de hade engagerat sig i redan tidigare gjort dem så underkuvade av normanderna att de inte kunde utföra någon av sina vanliga attacker mot sina grannar, folken i Anjou, Poitou och Maine. (*Anm. Vid denna tid var inte Bretagne under den franske kungens kontroll.*)

I dessa tider, Fulk den andra, älskaren av det goda som levde i fred och blev road av sina studier om andlig fromhet och religion. Han gav frikostigt till kyrkan från sin egen ficka, eftersom han storligen uppskattade kulten och ärbaheten i Guds kyrka. Han hade en speciell förkärlek och aktning för Sanct Martins kyrka. Han blev upptagen i brödernas kollegie tillhörande Sanct Martins kloster vid Tours och glädde sig över att bli utnämnd till en kanik där. På det helgonets festdag stod han i koret med de sjungande prästerna, i kläder för en klerk och följde deras principer. Vid det högtidliga tillfället när han förberedde sig på att gå dit för att fira den årliga festen, brukade han bekosta en rik utsmyckning av liturgiska artiklar. Han inkvarterade sig tillsammans med de enklaste bland präster, och tog alltid ansvar för att huset där han skulle stanna blev vackert dekorerat med utsmyckningar. Tanken med detta var att när han hade rest därifrån, skulle hans anspråkslösa värd bli berikad genom de kvarvarande föremålen. Det är känt att han gjorde så ett flertal gånger. Så snart han fick se klostret när han kom färdandes från Tours, steg han omgående av hästen och bad hängivet, liggande framstupa på marken, påminnande sig själv om hur lycklig han var över att få njuta av välsignelsen från helgonets förbön.

Så vid tiden för denna fred som hade blivit garanterad genom gudomlig välsignelse, såsom det är sagt ovan, gentemot grevskapet av Anjou, arbetade greven så hårt han kunde för att återuppbygga kyrkorna, staden och territoriet. Han såg till förbättringarna av boskapen och odlingarna samt genom att sporra andra genom sitt eget exempel, upprättade han kompensation för de brister som varit rådande under de föregående tiderna, vilket de ständiga krigen hade förvärrat, med ett stort överflöd av jordens frukter. Vid den tiden var det många från andra bygder och närbelägna provinser som flyttade hit för att slå sig ner, både på grund av barmhärtiga naturen hos greven och fruktbarheten som kallades fram ur jorden där. För detta land, som hade legat länge i träda och ingen säd hade såtts, hade växt sig mycket rikt och vid denna tid sken utåt och besvarade med en förundrande växtlighet på dess frukter och andra varor av alla de slag. Det landet var täckt till många delar av den tilltagande skogen. De nya bebyggarna högg ner denna skog och använde landet som de hade öppnat och landet belönade dem med ett lätt arbete.

Krönika över Geoffrey gråmantel

Denna Fulk den fromme hade tre söner. Den äldste var Geoffrey som styrde likt en konsul. En annan son vid namn Guido var biskop i Puy. Den yngste kallades Drogo och han var mycket omtyckt av Fulk, som hade blivit fader till honom när han var gammal. Han var skicklig i skrift och boklig konst, samt efterträdde sin broder som biskop i Puy med kung Hughs välsignelse. Konsul Geoffrey, utbildad till riddare i den franska stilen och en man full av krigisk styrka i vapen och i kroppen, bevisade att han var en man utöver det vanliga vid många expeditioner. Han strålade av en speciell fridfullhet, och barmhärtigheten frodades i honom. Han utvecklade en speciell generositet, i motsats till sina fienders häftighet, och han skyddade sitt eget folk med kraft på ett sätt som anstår den bästa av prinsar. På grund av sina enastående och unika meriter, gjorde kungen honom och hans arvingar till standar-bärare vid strid och munskänk vid den kungliga kröningen. Greven, med tillnamnet gråmantel, vann den högsta belöningen för sin hederlighet.

I dessa dagar kom Huasten (Östen / Håsten), dan till börden, och utsatte kustregionen i Gallien under tre år innan han till slut vände sig till sina bröder Edward och Hilduin som var konsuls av Flandern, med femton tusen daner och saxare och med dem var Hethelulf (Aethelwulf), en man med väldig storlek och styrka, kallad Hautuin på det franska språket. Danerna och sueverna rusade rakt igenom frankernas land och orsakade stor skada på städer och

befästningar med sina plundringar och mordbränder. När de med eld och svärd samt med bistånd från flanderna hade tagit sig igenom det avfolkade landet nära Flandern som franker hade bebott, beslöt de sig för att fortsätta mot Paris och skapa panik i alla områden fram dit. På vägen kom de till den behagliga och älskvärda platsen som kallas Montmorency, den borg som de erövrade och befäste samt beslutade att stanna kvar i för en tid medan de var i trakten av Paris. Utan fruktan för deras djärvhet beslöt kungen att alla ädlingar omgående skulle samla ihop sig vid Pentecost vid Paris, eftersom han såg att han själv inte hade kraft nog att kunna slå tillbaka dem med sedan frankerna, som hade tvingats ta skydd innanför Paris murar, inte vågade sig på ett försök att ta sig ut. Dag efter dag hånade danen Hethelulf den franska armén, och kom och ställde sig utanför staden Paris likt en annan Goliat, i avsikt att få slåss i envig mot en av frankerna. Han besegrade och dödade många riddare bland de ädlaste och mäktigaste i Frankrike. Kungen såg allt detta med bedrövelse och förbjöd alla att riskera en strid med honom.

Geoffrey, greve av Anjou, fick kungens bud som bad honom komma till kungens hov i Pentecost varpå han gjorde en del arrangemang vid sin borg i Landonense före den utsatta dagen och kom till Orleans några få dagar före dagen för Kristi himmelfärd. Sedan han där hade hört allt om danens styrka och grymhet, likt en storsint man som dolde sin vrede medan han talade med en vän, beordrade han sina män att gå före honom till sin borg i Landonense och vänta på honom där. Han behöll bara en riddare och två väpnare vid sin sida, drog sig tillbaka från sina män i hemlighet och stannade först i Étampes. Han varnade sina följeslagare att visa sig för någon.

Dagen därpå begav sig konsuln ut i hemlighet på en resa. Vid borgen intill Sanct Germain, inte långt från staden Paris, svängde han åt sidan och beordrade mjölnaren som vaktade kvarnarna vid floden Seine att skaffa fram en passande båt på Geoffreys bekostnad. Eftersom han önskade vara gömd tillbringade konsuln natten i mjölnarens hus. På morgonen, med en enda riddare och hans häst tog han sig över Seine i följe av två mjölnare. När han hade sett och hört danen väste greven och skyndade sig att sitta upp på sin häst, lämnade sina vänner i båten och gick fram för att möta danen i ett öppet landskap. Danen begav sig emot honom och manade på sin häst med hälar. Greven genomborrade honom rakt i bröstet så att lansens spets kom ut genom hans rustning och detta stötte honom ner till marken. Greven drog vidare oskadd, men danen som hade fått en väldig stöt, vilken hade splittrat hans sköld och bröstplåtar och vars lans var bruten, drog grevens järn indriven i sin vänstra sida och skadade grevens häst på dess bakre ben. Greven som såg danens stönande och försök att resa sig, vildsint i sin blick och fortfarande full av hot, drog sitt eget svärd och högg av danens huvud, likt en annan David. Därefter tog han sig

snabbt upp på sin häst igen och skyndade sig iväg med fiendens häst och hans huvud, tills han kom till båten. På andra sidan överlämnade greven huvudet så att det snabbt kunde föras vidare till staden Paris. Själv återvände han i säkerhet till sina män i Landonense och beordrade sina vänner längs vägen att inte avslöja vem han var.

Många tittade ut genom gluggarna i stadens murar och värn samt från stadens kyrktorn. Nu när de visste vem han var, blev de avundsjuka på hans stora tur. Stadens invånare glädde sig över herren Kristus och gav ett stort tack som de spred utanför murarna. Då anlände den person som bar på huvudet och i kungens närvaro svor han att han inte kände till riddarens identitet, och att det var någon han inte kände till. Men om han skulle få se honom igen skulle han omedelbart känna igen honom. Kungen formade en plan i sitt hjärta men var tyst för ögonblicket. Danerna var bedrövade, blev mycket förargade och angrep frankerna på ett våldsamt sätt och ville inte på några villkor upphöra med attackerna mot dem. De lämnade Montmorency ödelagt och utbränt samt förhärjade alla platser vid Senlis och Soissons ända upp till Laon. På den utsatta dagen samlades i den kungliga hallen alla de prinsar som hade blivit kallade, nämligen de hertigar, konsuls och magnater från hela Frankrike samt alla de med förnäm härkomst som var kända för sin duglighet. Geoffrey, greve av Anjou, klädde sig i en tunika som var gjord av det tyg som fransmännen kallar grisetum (grovt ylletyg), men som vi i Angevin kallar buretum, och han fick säte bland prinsarna. Mjöltnaren, som hade blivit kallad för detta ändamål av kungen, kände igen Geoffrey så fort han fick syn på honom, och med kungens godkännande närmade han sig Geoffrey med ett glatt ansiktsuttryck. Med böjda knän, grep han tag i grevens tunika och sade till kungen och de andra: "Denne man, i den grå skjortan, stack ner danen och lyfte bort frankernas skam, samt ingav skräck i deras armé". Kungen proklamerade att hädanefter skulle han bli kallad Geoffrey gråmantel, och alla som var samlade gav sitt bifall.

Medan detta pågick kom plötsligt budbärare och berättade att danerna hade slagit läger i dalen vid Soissons. Ett oräkneligt antal flamländska riddare hade förenat sig med dem, eftersom de hade ett stort antal människor i hertigdömet. När kungen hörde detta talade han till de ädla på följande sätt: "Ni ser, ni bästa bland män, att jag inte kan skildra allt det som det frankiska folket har fått utstå, utan att fälla tårar, när jag berör katastrofer och svårigheter. Vad ska jag kunna säga till allmänheten, när många av er, framsprungna ur ädla släktträd, uppväxta med blek hy på grund av hunger, och danernas plåga fördärvar ert arbete. Redan har era fält och åkrar lagts öde och blir sällan eller aldrig rödda av plogen. Låt inte, jag bönfaller er, den frankiska berömmelsen bli förnedrad genom er egen oaktsamhet. Oh, oöverträffade släkte! Oh, oerövrade släkte! Var inte rädda. Händelserna kan inte bli värre, striderna mer vildsinta och

fiendernas antal kan inte öka. Gå framåt, ni kraftfullast av riddare! Se, timmen för strid är nära. Väck upp er krigiska styrka och visa era förfäders makt när tiden kommer. Till vad nytta är orden?"

Ädlingarna blev bekymrade över det som kungen sade. Några av dem svarade: "Vi kan inte ha några åsikter om striden just nu, men för närvarande rekommenderar vi att en vapenvila upprättas och att striden blir uppskjuten tills vi blir starkare."

Men Geoffrey gråmantel lade till sitt råd och framfärde sin åsikt: "Ni, herrar konsuls och ärofulla män, ljuset och blomman i det segerrika Frankrike, äran och avspeglingen av det stridsberedda ridderskapet, strid på era egna vägnar, och lägg ner era själar för era bröder. Ska vi betrakta folket, vilka anförtrott sig själva till oss och till kungen, medan de dör ohämnade? Jag ser att ni alla är av en uppfattning, ett tack till Gud, och att ingen av er är oense med de andra. Hur skiljer sig herren från trälen, ädlingen från de som är ofrälse, den rike mannen från den fattige, riddaren från fotsoldaten, såvida inte vårt råd sedan vi betraktat dem är av godo, såvida inte vår hjälp skyddar dem? Om danerna regerar över mig ostraffat, vill jag inte längre leva. Att dö på ett sätt som inte är ärofullt har samma värde som att bli jämförd med avskyvärda uslingar, och att bli jämförd med brutala djur. Alla ni borde längta efter strid, eftersom allas er vilja i detta är nödvändigt för det allmänt goda. Detta är riktningen som jag själv föreslår, och uppriktigt begär. Jag begär att vi inte dör likt lättjefulla och dumma kreatur, att vi inte blir vanärade och en skam för hela folket."

Efter dessa ord tågade de alla framåt, men inte utan stor bedrövelse för dem som de lämnade bakom sig. Både dessa och de som lämnades, eftersom de aldrig mer skulle få återse varandra, rusade mot varandra och kysstes som älskande, och alla rördes till tårar. De kom därefter till dalen vid Soissons och anlände till en dalgång, underbar med sina kullar. Där ordnade och dekorerade var och en sina egna trupper. De ledande männen diskuterade hur striden skulle utkämpas och för detta litade de på Geoffrey från Angevin. "Nå", sade Geoffrey "var och en går och samlar ihop era män och kommer till striden med era trupper när signalen har givits. Sedan, där det är nödvändigt, bedriv striden med lansar och svärd, och kom ihåg de bragder och de väldiga stötar som era fäder åstadkom."

Sex linjer sattes upp. Fem av dem skulle upprätthålla och ta emot det värsta av striden och att avvärja fiendens armé med en våldsam strid. Kungen kom därefter med sina egna styrkor, för att se hur striden förlöpte, för att ge bistånd och ta upp striden om danerna gick segrande ur kampen.

Trumpeterna ljud och hornen ekade, ett stort skri från båda sidorna hördes. Sköldar tvingades bakåt av sköldar och ledare blev drivna tillbaka av leda-

re. Så snart lansarna hade blivit splittrade, sattes hack och skårer i svärden som blev ärriga. Raderna med daner och flamländare kom upp i en strid hand mot hand, överrumplade frankerna och drev dem tillbaka. De var omöjligt för dem att stå kvar mot en sådan mängd folk och vacklande började de överväga att fly därifrån. Så väldig var storleken och oljudet från svärmarna med kastvapen att luften själv tycktes ha blivit förmörkad. Kungen började jämra sig. Han tittade runt på alla sina män likt en som var begåvad med en andra chans och sade: "Oh, Kristus kom och bistå dina franker!" Till Geoffrey som förde kungens standar tillade han, i akt och mening som ett bud: "Geoffrey, driv på dina snabba springare och kom till de vacklande frankernas understöd. Var uppmärksam, jag bönfaller dig vid dina förfäder att du inte på något sätt fläckar ner frankernas goda rykte."

Geoffrey, vaktad av tecknet av det heliga korset och omgiven av sina följeslagare, var snabb bland härstyrkorna och blev bekämpad av en av de främsta bland danernas riddare. Geoffrey hade ridit upp mot hedningen för att få det kungliga standarets vimpel att ställa till besvär när det var i ansiktet på danen och för att skapa skräck hos dem med sitt ljudliga stridsrop. Med denna framryckning av deras ledare centurionen (= gammal romersk benämning) började frankerna återfå modet och alla på en gång rusade de vilt mot danerna med dragna vapen. Där splittrades och förstördes en stor mängd rustningar och vapen och en klar eld fladdrade från hjälmarna av brons. Sårare stred mot sårade och fältet blev mörkt av allt blod. Du skulle ha sett hängande tarmar och inälvor, huvuden som höggs av, sönderdelade kroppar på alla sidor. Danerna blev gripna av en hastig och plötsligt skräck. Vacklande i sina led gav de upp striden. Frankerna förföljde och högg ner dem och slaktade dem under sina fötter. Många riddare och fotsoldater dog där och deras ledare blev funna därefter, döda i mitten av fem tusen krigare från deras sida. Efter att ha vunnit en stor seger återvände frankerna glada till sitt eget folk, och förde med sig många hästar och plundrat gods vilket de hade tagit i striden. Därefter var det en stor glädje i Frankrike, och alla kände ett stort tack till Gud.

Ett nytt krig kom till stånd från regionen i Tyskland. En viss Teuton av Swaben, kallad Edelthed som var ättling till Faramund och Clovis, försökte erhålla kungavärdigheten över Frankrike genom sina släktmässiga rättigheter. Med stöd av Otto, kung av Italien, överföll han den övre delen av Frankrike. Han framförde till folket att han hade en överenskommelse med kung Hugh som de gjort i närvaro av hertig Henrik av Lothringen, hertig Richard av Normandie och Geoffrey av Anjou, nämligen att Hugh skulle ha gett upp kungavärdigheten över Frankrike och gett den till honom. Edelthed kände på sig att kung Hugh till slut borde överlämna ledarskapet över Frankrike åt honom, så som Hugh själv hade fått det en gång. Han sade att resten av prinsarna och

många av magnaterna hade förbundet sin trohet till detta. De andra var tveksamma och Geoffrey gråmantel gick upp och sade: "Jag vill inte tillåta att du kommer och regerar över oss. Jag förnekar att kungen, eller jag eller mina kollegor har givit en osann ed." Berthold, som var broder till hertigen av Sachsen och som var välbyggd på alla sätt, erbjöd sig att strida i Teutons ställe och sade: "Låt våra jämlingar få avgöra vad som är bäst, för detta är en tvist som inte kan bli dämpad". De främsta männen på båda sidor fördes tillsammans och hörde klagomålen från varje parti. Ett bud skickades till ett av partierna och svaret kom tillbaka till de väntande domarna: "Vi har gemensamt kommit fram till att vem som än vinner kommer freden i kungariket att bestå. De övriga kommer att lämna kungariket och leva sina liv i fred." Detta blev väl mottaget och nedskrivet av biskopens hand, och partierna gjorde sig beredda på att samtycka till det.

Drottningen, en släkting till Geoffrey av Anjou, skickade honom en del av det bälte som tillhört den välsignade jungfru Maria, vilket hon hade i sitt kappell, och som Karl den skallige hade fört hem från Byzantium. Hon beordrade honom att binda det runt sin hals och försäkrade att det skulle ge honom segern. Geoffrey begav sig iväg för att strida, men nu uppmuntrad av en ännu större tro. Berthold var en man med sådan styrka och fientlighet att man inte trodde någon skulle våga gå emot honom. Han sade: "Låt honom komma, skicka ut honom. Jag ska kväva honom likt en stackars valp som har vågat komma till en stridsplats." Kampen började och striden rasade våldsamt. Ingen av dem föll vid det första häftiga anfallet, men Berthold blev allvarligt skadad mellan skulderbladen av greven, varför han steg av hästen. Hans blod strömmade fram. Båda slogs vildsint och obevekligt, deras metalliska hjälmar gav ifrån sig ljud. Berthold föll från sin häst, men kom upp på fötterna direkt. Konsuln, full av iver, gick ner han också. Du skulle ha sett deras kroppar dränkta i blod och svett, händer som slogs mot händer, fötter mot fötter, kroppar mot kroppar. Till slut bröts Bertholds bröstplåtar och hans inälvor föll ut. Den största av alla krigare, Geoffrey gråmantel, blev segrare. Frankerna tackade Kristus och de höll en högtidlig ceremoni och offrade passande gåvor till Gud. Teutonerna med sin hertig Edelthed återvände i ordning till sitt eget land. Geoffrey bad om tillstånd från kungen och drottningen att få återvända till sitt eget land. Bältet skänktes till honom vilket han hade förtjänat, och han placerade det i den välsignade jungfru Marias kyrka i Loches, där han installerade kaniker som fick leva där och vid samma tid donerade pengar till kyrkan från sina egna tillhörigheter. Efter dessa händelser, när fienderna hade vänt om och blivit slagna med Guds ynnest, levde Geoffrey många år och rådde över sina landområden i fred. Ingen vågade säga ett ont ord om honom. Han blev fader till många söner

av vilka den yngste, vid namn Maurice, överlevde de andra medan deras fader ännu levde. (*Anm. Geoffrey dog år 987*)

Krönika över konsul Maurice

Maurice, son till Geoffrey gråmantel, en klok och hederlig man, en älskare av fred och det goda, höll sitt konsulskap mera genom vishet än genom krig. Han visste så väl att frukten av skicklighet och dygd är som bäst när man överlägger med sina nära vänner. Av den orsaken skänkte han många gåvor till sin familj och dem som var bundna till honom genom sann vänskap, gåvor vilka Cicero uttalade sig om, att han som tog emot dem skulle komma ihåg dem, och han som gav dem inte skulle föra dem på tal. Maurice hävdade att de överordnade någon gång måste föra sig själva till en nivå av underordnade vänner, och dessa borde inte sörja över att bli passerade av Maurices män i skicklighet, förmögenhet eller värdighet. På dessa grunder reste han upp många av sina män och gav dem den högsta äran. Han tog till hustru en kvinna från landsbygden vid A, dotter till konsul Haimo av Saintonge, och brorsdotter (eller systerdotter) till greve Raymond av Poitou. Denna kvinna födde honom Fulk Nerra.

Mot Maurice växte det upp en speciell skurk, full av lömskhet och varje slag av ondska, vid namn Landric av Dun (?). Han hade skapat många sammansvärjningar mot konsulatet i Anjou och han ansatte på ett orättvist sätt de rättrogna männen i grevskapen av Loches och Amboise med många bördor. Konsul Geoffrey, fader till Maurice, hade testamenterat Amboise till denna Landric och hade också gett ett väl befäst hus till honom i den södra delen av Chateaufort. Denne man gav tillbaka till Geoffreys son Maurice en ersättning som Gud inte känner till, nämligen onda ting istället för goda. När han övertog Amboise från konsuln litade han på de råd han fick av Odo av Champagne, som höll Blois, Tours, Chartres, Bria och Champagne med staden Troyes och hela sträckningen fram till Lothringen. Han kom ner via Tours och Langeais samt belägrade Valeia med hjälp av Gelduin av Saumur, som höll Saumur, Uccleum och många andra lantegendomar i territoriet av Tours och Blois i förläning från den ovannämnda Odo. Två bröder, Archenbaud av Buscenschaicus och Supplicius som var skattmästare i Sanct Martin var motståndare till Landric. De var båda väl förtrogna med konsuln och höll en del av befästningen i Amboise genom arvemässiga rättigheter. De hade ett befäst hus i Amboise, på en plats där skattmästaren efter sin broders död hade byggt en stenborg. Ofta anföll han Landric och hans allierade från denna egendom och del av bygden.

Maurice var bekymrad över en allvarlig sjukdom, och då talade han till sin son Fulk, som redan hade växt upp och blivit en kraftfull riddare, på detta sätt: "Min son, inget hus är litet där det finns många vänner. Låt mig enträget uppmana dig att hålla dem kära som har varit trogna vänner till oss båda, i annat fall skonar du de onda män som vill undkomma sin bestraffning. Det onda är alltid avundsjukt på det goda. Som Seneca säger, det är alltid lättare för en god man att undkomma förakt än för en rik man att undkomma avund. Han som förskonar det dåliga folket skadar det goda folket. Jag kan se att du, tack Gud, har alla våra förfäders hederlighet. För detta är nu glädjande, och tid för dig att ta över rikedomarna och dina bröder." Med dessa ord bugade sig den utmärkte mannen till naturen (och dog).

Om Fulk Nerra

Fulk Nerra, en yngling av ej blygsam kroppsbyggnad, började kraftfullt försvara konsulatet mot dess fiender. Nya krig uppstod alltid ur ingenting mot den nye prinsen. Efter en tillrättavisning av den mest grymme Landric försökte Odo av Champagne och Gelduin av Saumur att driva ut Fulk från Tours i tron att de kunde tillvälla sig Amboise och Loches från grevskapet. Möjligheten vid denna tid fick dem att ta tillfället i akt, för skattmästaren Supplicius, vars bror dött något tidigare, rådde själv över Amboise och var bara ansvarig inför konsuln. Den vise hjälten (Fulk) var inte sen att visa upp sig själv trots faran för att kunna straffa fienden. När han hade samlat så mycket av en härstyrka som han kunde, gick han djärvt in i sina fienders landområden, tog sig förbi Blois och kom till Chateaudun. Invånarna i borgen omgjordade sina länder med riddarbälten och skyddade med vapen började de förbereda sig likt en garnison. Samlande sig snabbt tillsammans, anföll de konsuln och hans män. Angevinerna höll emot deras ständiga anfall ända till kvällen. När de försökte dra sig tillbaka var det omöjligt för dem att värja sig mot fiendernas stormningar, sedan männen från Chateaudun pressade på bakifrån mot dem som försökte fly. Konsulns män, sedan de inte längre kunde upprätthålla striden och inte heller få de andra att fly, samlade sig på nytt och försökte återgå till striden. Männen från Amboise hade blivit skickade framåt och angevinerna kunde nu fullständigt omringa och krossa dem. Männen från Chateaudun blev nu skräckslagna, spred ut sig och försökte fly. Greven, stridande i sin egen borg, drev dem på flykten. Många av deras ledare blev tillfångatagna, medan andra fick känna på svärdet. De stannade kvar där under natten och höll tjugo riddare fångna, vilka var bundna med de andra fångarna som hölls under bevakning. Dagen därpå

plundrade de landsbygden och gjorde stor skada på dess trälar. Efter att ha fått uppleva glädjen med segern, återvände de till Amboise på den tredje dagen.

Vid Amboise belägrade konsuln Landrics hus. Hans män samlade sig och ansatte huset så häftigt att de tvingade alla därinne att ge upp allt hopp om motstånd. I vetskap om att de inte kunde stå emot, eller att de kunde undvika den bestraffning och död som de förtjänade om de tillfångatogs, började de förhandla via budbärare. De kunde ge upp huset om greven sparade deras liv. När rådslag hade hållits tycktes det vara gott för alla att de skulle bli av med en sådan stor fara utan risk för belägrarna. Så deras liv garanterades, men huset blev fullständigt nedrivet så fort det överlämnats. Landric och hans män blev fördrivna från borgen. Därifrån korsade greven floden Loire och stannade först vid ett hus som han hade befäst, en gång kallat Caramantus men som nu heter Villa Morani. Härifrån begav han sig vidare till Valeia, via Semblenchiacum, vilket han också hade befäst för sin egen skull, via landsbygden som innehades av hans vasaller och vännen Hugh av Alvia, som sades vara herre över borgen Castellum men också över Sanct Christophe. Slutligen for han ner till Anjou, till missnöjet hos invånarna i staden Tours. Fulk tog Mirebeau och Loudun, men också Chinon som hörde till Odo, likväl tog han Saumur och Monsorellum. Därifrån startade han ett krig mot männen i L'Isle-Bouchard och han återvände till Loches genom landet kring Guenon, som hörde till herren Noaster. Därefter hade Fulk avslutat sina affärer och installerade en krigisk man, ovanligt skicklig på vapen, vid namn Lisois av Basogerio (Baugé?). Han var brorson (systemson) till viscount (greve) av Sancta Susanne, vid Loches och Ambois, och beordrade riddarna såväl stora som små att de skulle lyda honom. Denne man hade bröder, familjemedlemmar och många släktingar, och alla stannade hos honom av egen fri vilja.

För vem helst, som Boethius säger, som lämnar en fastställd rang, kommer inte att få ett lyckligt slut. Conan, greve av Bretagne, ville överskrida gränsen till konsulatet, föraktade Fulk och förlitande sig på den styrka som hans fyra söner hade, slutade inte att ödelägga gränserna till Anjou. Det var en flod vid namn Mayenne, som inte var den sista av floderna i väster och som vattnade Anjou med sitt blida vatten, där hade en bro av sten byggts, vilken var redo att utstå vinterns vatten. Conan och hans söner ville att deras konsulat skulle sträcka sig till den floden. När Conan hörde att Fulk hade lämnat Anjou begav han sig själv till det kungliga hovet vid Orleans. Under tiden beordrade han sina söner att skynda sig till Anjou och söka upp det milda landet. När hans söner hörde att Fulk var bortavarande blev de mycket muntra, och säkra på att de skulle segra över angevinerna som de trodde var få och dåligt beväpnade. Medan de som var konsul inväntade kungen i Orleans drog sig Fulk tillbaka till ett hus för att uträtta sina naturbehov. Conan kom till det främsta rummet i

det huset, så att Fulk bara var avskild från honom genom väggens tjocklek, och han berättade för sina män att inom fyra dagar skulle hans söner stå på staden Angers gator och förinta alla som var framför dem. När greven hade hört detta rusade han iväg till deras undsättning men låtsades bara vara på väg till borgen i Landonense, han red dag och natt och bytte ofta hästar. Han beordrade de av sina män som han mötte längs vägen att följa honom. På kvällen den andra dagen kom han fram till Anjou i säkerhet och samlade ihop många riddare och fotsoldater utanför staden. På den utsatta dagen rusade bretagnarna häftigt upp på stadens gator. Fulk och hans män hastade ner mot dem från sina gömslen. De dödade några och förföljde de andra som de hade fått på flykt. När bretagnarna förstod att konsuln hade återvänt, vågade inte fienderna längre göra motstånd. På så sätt blev de utspridda, var och en flydde så snabbt han kunde. Två av Conans söner dog i striden tillsammans med ett oräkneligt antal fotsoldater. De andra två blev tillfångatagna tillsammans med många riddare, baroner och fotsoldater. Fulk återvände genast till det kungliga hovet och samma dag som kungen anlände, red han och en av hans riddare den fläckiga hästen som Alan, Conans äldste son, hade haft och steg ur sadeln framför kungens hall. Bretagnarna frågade var ifrån hästen kom. Sanningen kom då fram och den berättades vidare till Conan. Då klagade Conan gråtande över sitt öde inför kungen och sökte fred från biskoparna. Genom ett ingripande från kung Robert och hertig Richard av Normandie - som var gift med Conans dotter Judith - blev en fred upprättad. Conans äldste son Alan blev friköpt tillsammans med sin bror. Alla fångarna blev frisläppta sedan de utlösts för ett passande pris och Fulk härskade i fred över konsulatets land runt Mayenne.

Genom sin hustru blev Fulk fader till Geoffrey Martel och en dotter som kallades Adela. Fulk, som var en gudfruktig man, begav sig iväg på en pilgrimsfärd till Rom. Sedan han tagit emot en välsignad inbjudan genom ett påvligt brev, gav han sig iväg till Jerusalem, som på den tiden hölls av Gentile. När han kom till Konstantinopel mötte han hertig Robert av Normandie som var ute på precis samma färd. Hans fader Rikard, hertig av Normandie, hade två söner med Judith som var dotter till greve Conan av Bretagne, vid namn Rikard och Robert. Rikard som var den äldste hade blivit förgiftad av sin broder Robert. Robert hade för att få botgöring inför Gud för detta brott givit sig iväg barfota på sin färd i det sjunde året i sitt hertigdöme. Före denna händelse hade Robert blivit fader till William, den aktningvärde mannen som hade lagt England under sig, genom en konkubin (älskarinna). När Fulk fann Robert och förenade sig med honom lämnade han över det påvliga brevet till kejsaren. Dessa två män blev sedan på kejsarens order ledsagade genom saracenernas land av män från Antiokia, som hade stannat där av en tillfällighet och som förenade sig med dem. Robert dog medan de var på väg genom Bithynia. Fulk kom till Jeru-

salem genom att söka sig dit själv. Han var oförmögen att ta sig in genom stadsporten där pilgrimer var energiskt sysselsatta med att ge bort sina pengar för att skaffa sig inträde. När han hade betalt avgiften för sig själv och för andra kristna som dröjde kvar i området kring porten, oförmögna att ta sig in, gick han och de andra snabbt in i staden. Men gravens kloster var också stängt för dem, för de (saracenerna) kände honom som en man med häftigt humör, de förlöjligade honom och sade att han aldrig skulle komma in i graven som han ville se, såvida han inte urinerade ovanpå den och på det heliga korset. Den välbetänkte mannen, om än motvilligt, gick med på det. En bagges urinblåsa fann han, renade och tvättade den, fyllde den med det bästa vinet och placerade den mellan sina lår. Skolös anlände han till Herrens grav och lät vinet strömma över den. Sedan kunde han fritt gå in i graven med sina följeslagare och bad där med ett utströmmande av många tårar. Inom kort, när den hårda stenen hade blivit mjuk kände han den gudomliga kraften. Medan han kysste graven kunde han ta loss en bit med sina tänder och gömma den. Ovetandes för gentilerna tog han den med sig. Fulk, som gav stora gåvor till de fattiga, fick ta emot en bit av Herrens kors från syrierna som vaktade graven. Efter att ha återvänt till Loches (i Frankrike) byggde han en kyrka till den heliga gravens ära bortom floden A., nämligen Beaulieu, och han installerade munkar och en abbot där. Vid Amboise, i jungfru Marias kyrka, placerade han en bit av det sanna korset och ett par av de läderremmar som Kristus händer var bundna med. I den kyrkan, på Fulks tid, placerades kroppen till den välsignade Florentius, som hade blivit förd dit från landsbygden utanför Poitou. Där installerade han kaniker, likväl som Supplicius, skattmästaren av Sanct Martin.

Männen vid den tiden klagade på Odo av Champagne, Gelduin av Saumur och Geoffrey den unge, herren av Sanct Aignan, vilka hade hemsökt Fulks land och män med många oförsrädheter under ett och ett halvt år, då Fulk var utomlands. Gelduin hade befäst hovet vid Sanct Pierre vid Pontlevoy som om det varit hans egendom. Då var det ännu inga munkar där. Fulk gick åstad och byggde en befästning kallad Montrichard på ett berg nära floden Cher, vilket var en del av den privata lantegendom tillhörande Gelduin och en förläning tillhörande ärkebiskopen av Tours, efter det att städerna Reabblus Nobilis och Nanteuil (?), vilka låg mellan Montrichard och floden, hade förstörts. Båda städerna var en del av Gelduins förlänningar. Han satte Roger Diaboler, herre till Montresor, som vakthavare över Montrichard. Under tiden hade Odo samlat en stor mängd riddare och fotsoldater i Blois för att förstöra Montrichard. När Fulk hörde detta tog han sina bästa riddare och fotsoldater, förenade sig i en allians med Herbert, konsul över Le Mans, och gick ut för att möta Odo. Odo var redan på väg förlitande sig på storleken av sin härstyrka och gick över floden Brenne. Fulk lämnade Amboise och kom till en plats nära Pontlevoy.

Herbert red fram till stranden av floden Cher och slog läger där. Vad mer är att säga? Odo var förstummad och stod med sitt hjärta genomfruset, han kunde inte förstå att angevinerna vågade strida mot honom. Till sina män sade han kort: "Vräk ut all er styrka. Låt var och en av er som önskar återse sitt hemland och sina kära släktingar och ättlingar, sina kamrar och sitt övergivna gods, titta på era svärd ...". Striden började. Fulk och hans män var hårt pressade. Fulk, som föll från sin häst, blev häftigt träffad. Männen från Blois hade i det närmaste uppnått segern och hade gjort det om inte en budbärare hade skyndat sig till Herbert och varnat honom att Fulk hade blivit slagen och tillfångatagen. Sedan detta rykte hade spridits genom hela armén rusade greve Herbert, en extremt häftig krigare, med sina krigare till slagfältet. Där var en del oväntade vänner som han hade kallat på, vilka höll fienden sysselsatta på den vänstra flygeln. Under en lång tid uthärdade angevinerna stötarna i striden. Det behagade Kristus att skänka dem styrka, och skadade deras fiende med förvirring. Odos riddare kunde inte stå emot de våldsamma stormningarna av männen från Le Mans och Anjou, de drevs på flykten samt lämnade sina fotsoldater i lägren för att bli slaktade. När angevinerna hade styckat dessa män, förföljde de alla som flydde så långt de kunde eller vågade, högg ner alla riddare som fångades. Då omkring sex tusen hade dödats eller tillfångatagits undkom de övriga, var och en försvann sin väg. När fienderna hade blivit drivna på flykten och slaktade, gick segrarna vidare med att riva ner deras borgar, samlade ihop byte som de plundrade och återvände till Amboise, berikade genom antalet och lösesummorna av deras fångar.

Följande år, när Odo av Champagne blev attackerad av hertigen av Lothringen, byggde Fulk en befästning vid Montboyau för att sätta press på staden Tours, som han i hög grad önskade besitta. Odo, å andra sidan, belägrade inom kort denna borg och förde med sig en stor mängd krigare, vilka hämtats från olika folkslag, och tillsammans med Gelduin av Saumur rusade de fram med allt sitt folk. Fulk samlade på samma sätt ihop så många krigare han kunde i Valeia och, efter att ha tagit emot goda råd eftersom han varken vågade eller förmådde strida, gick han över floden Loire och red hela natten. Han fann Saumur tomt på försvarare, red in i gryningen och tog hela staden, ända upp till befästningen, alldeles själv. De som var inne i borgen hade inget hopp om lindring, ingen plats att fly till, bara förödmjukelsen att behöva ge upp. De visste att folket från Angevin var häftiga och krigiska och att de inte skulle ge upp någonting som de hade påbörjat tills de hade nått allt de hade önskat sig. De visste också att de var fullständigt utan barmhärtighet. Därför erbjöd de en ersättning till konsuln som villkor för kapitulationen. De sade: "Du måste låta oss få lämna borgen utan skada, och skydda oss från dessa slaktare, samt låta oss få tjäna dig och behålla livet." När han hade hört detta accepterade greven

att ge dem frihet och förärade dem med en festival. Då detta blev känt och att han hade förenat sig med de frigivna männen, medförde det att andra också gav upp. Efter att borgen var tagen och dess tjänare ivägskickade, beordrade han att de vaksamma männen som han fann skulle vakta borgen. (*Anm. Saumur intogs år 1026*)

Fulk, som hade erövrat Saumur som han hade önskat, gjorde sig senare redo att bege sig vidare. Han kom till trakten av borgen Chinon, tog sig över Vienne mellan Noaster och L'Isle Bouchard på en bro byggd av båtar, och belägrade Montbazou. Odo begav sig bort från belägringen av Montboyau och satte riktningen mot Fulks härstyrka. Den begåvade Fulk gav upp belägringen, drog vidare till Loches och slog läger på slätten. Båda sidorna kom därefter att vila ut, efter att ha sänt hem sina härstyrkor. När Odo var vid Blois berättade hans budbärare att tyskarna med hertigen av Lothringen hade belägrat Bar-sur-l'Aube. Han skyndade sig hem och Odo förföljde tyskarna, som redan hade hunnit fram, till Lothringen. Han stred mot dem och trots att han blev kraftigt sårad fick han segern. Men han dog på slagfältet strax efteråt, och hans son Thibaut efterträdde honom och tog landområdena i besittning (*Anm. År 1037*). Under tiden belägrade och erövrade Fulk borgen Montbazou, samt överlämnade den till Guillaume de Mirebeau för att vakta den. Arraud av Breteuil (?) och andra förrädare överlämnade sin herre Geoffrey, prins av Sanct Aignan, till Fulk. Senare när Fulk var bortrest blev denne man strypt i sitt fängelse i Loches av sina förrädare. Greven gav senare till sin tjänare Lisois en hustru, som var brorsdotter (systerdotter) till skattmästaren Supplicius, till vilken han hade givit borgen vid Amboise med alla dess landegendomar, och han gav dessutom till honom Virnullium och Maureacum samt "vicarage" av Champagne. Han behöll sina landområden och överlämnade dem till sin son (Geoffrey) Martel. Landområdet var lugnt och i fred ända fram till Fulks död, som i sanning inte levde så länge till. (*Anm. Han dog år 1040*)

* * *